

Mgr Jadwiga Piotrowska

**BIBLIOTEKA GŁÓWNA
AKADEMII MEDYCZNEJ W ŁODZI
(1950 - 2002)**

W dniu 24 maja 1945 roku ukazał się dekret Krajowej Rady Narodowej o utworzeniu Uniwersytetu Łódzkiego, a 27 sierpnia tegoż roku rozporządzenie Ministra Oświaty powołujące Wydział Lekarski, Stomatologiczny i Farmaceutyczny. Tak oto uwieńczone zostały trwające przez okres 20-lecia międzywojennego nieprzerwane starania i wysiłki lekarzy łódzkich z prof. Wincentym Tomaszewiczem na czele o zorganizowanie wyższej uczelni lekarskiej w Łodzi.

Już w początkach istnienia wydziałów lekarskich w ramach Uniwersytetu wśród ich pracowników zrodziła się idea stworzenia własnej, specjalistycznej biblioteki. Tak powstała Biblioteka Wydziału Lekarskiego UŁ, mieszcząca się w sali wykładowej przy ul. Narutowicza 65. Na decyzję wyodrębnienia tej biblioteki ze zbiorów BUŁ miały znaczny wpływ dotacje finansowe Ministerstwa Zdrowia na zakup książek i czasopism. Dzięki nim oraz darom pochodzącym z różnych źródeł już w roku 1948 zebrano księgozbiór liczący około 5360 vol. Warunki pracy biblioteki wydziałowej zarówno lokalowe jak i kadrowe były skromne. W pomieszczeniu bibliotecznym odbywały się posiedzenia rad wydziałowych, podczas których bibliotekarze musieli przerywać pracę i opuszczać salę. Ograniczone też było korzystanie ze zbiorów.

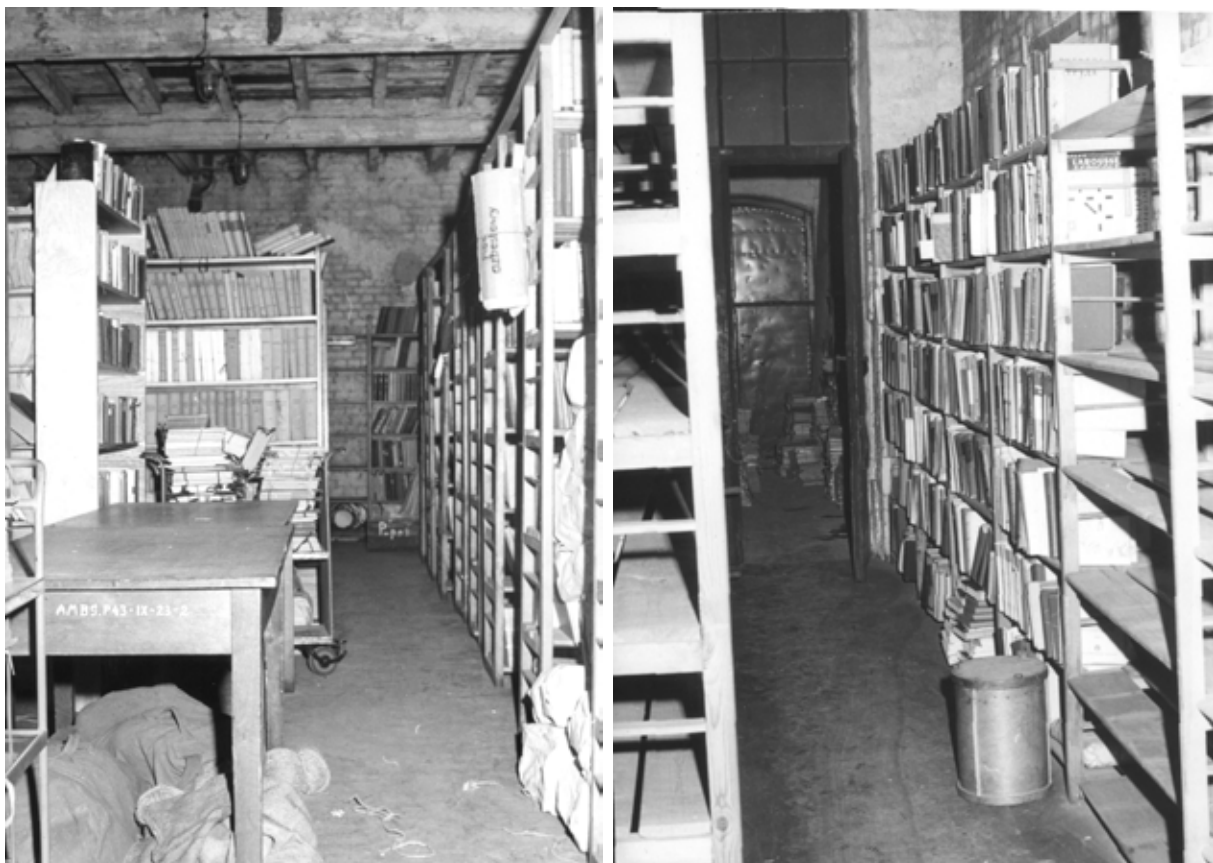
Budynek Biblioteki Głównej. Spojrzenie od ul. Muszyńskiego

W październiku 1949 roku zapadła decyzja odłączenia wydziałów lekarskich ze struktur uniwersytetów. Nowo powstała uczelnia, Akademia Medyczna w Łodzi, w roku 1950 powołała Bibliotekę Akademii Medycznej w Łodzi, jednostkę ogólnouczelnianą o zadaniach naukowych, dydaktycznych i usługowych, spełniającą funkcję publicznej biblioteki naukowej. Do nazwy Biblioteki w późniejszym czasie dodano określnik Główna. Podstawowe zadania Biblioteki to stworzenie warsztatu pracy naukowej dla kadry naukowo-dydaktycznej szkoły, zagwarantowanie zaopatrzenia w podręczniki i lekturę uzupełniającą młodzieży studiującej, udział w doskonaleniu podyplomowym poprzez obsługę biblioteczno-informacyjną pracowników służby zdrowia regionu. Dla spełnienia tych zadań, poza bazą lokalową niezbędne było odpowiednie wyposażenie w sprzęt, wystarczająca liczbowo i dobrze przygotowana kadra, dopływ bieżącej literatury światowej.

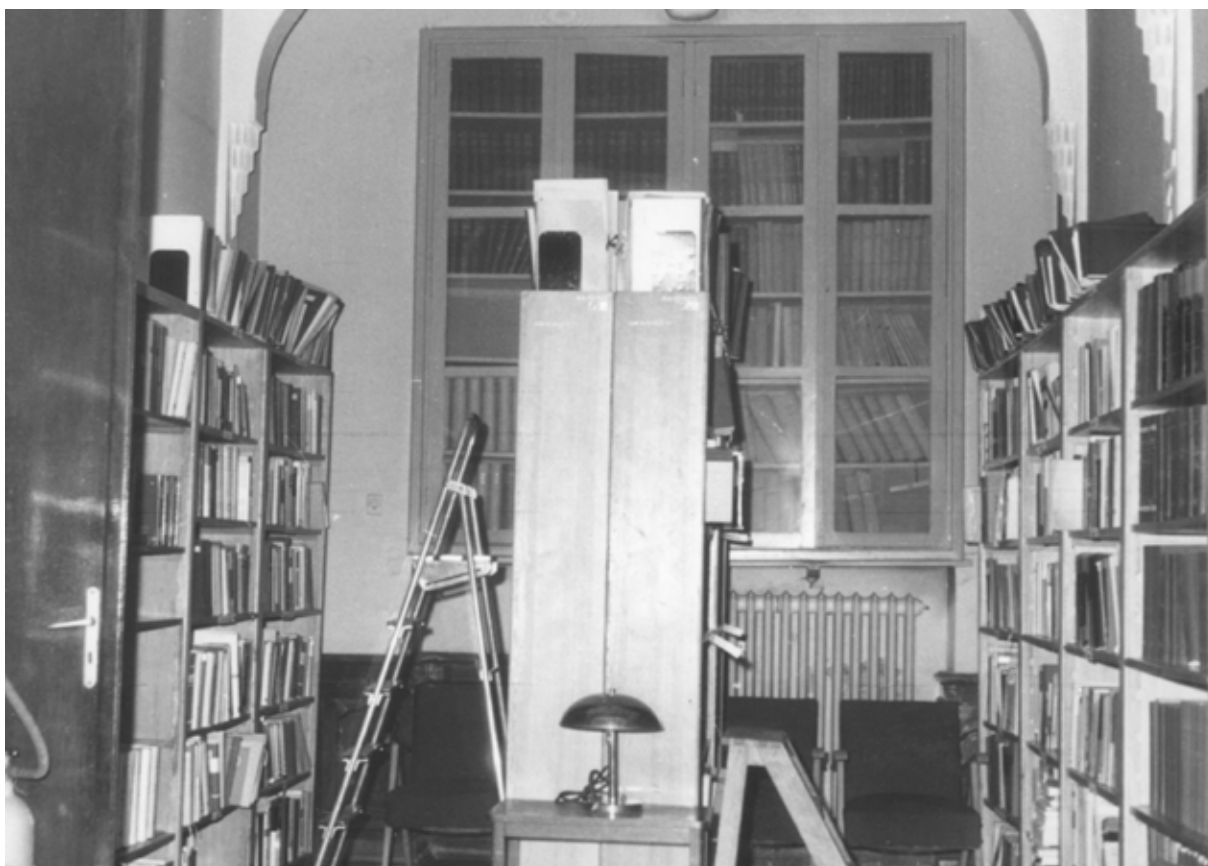
Organizująca się uczelnia borykała się z ogromnymi trudnościami lokalowymi. Z konieczności przyjęto na pomieszczenia biblioteczne, na okres przejściowy, halę pofabryczną o powierzchni ok. 300 m², mieszczącą się na pierwszym piętrze budynku przy al. Kościuszki 10. Ze względu na konieczność szybkiego udostępnienia zbiorów, wykonano tylko niezbędne prace remontowe i adaptacyjne. W marcu 1951 roku Biblioteka przyjęła pierwszych czytelników. Zaznaczyć należy, iż lokal pod każdym względem nie odpowiadał wymogom bibliotecznym, a także warunkom higieny i bezpieczeństwa pracy. Duża sala pofabryczna przegrodzona cienką ścianką, oddzielała magazyn i wypożyczalnię od czytelni i pracowni, a czytelnię od pracowni oddzielały szafy. Do magazynu, wypożyczalni, czytelni i pracowni prowadziło jedno wejście przez czytelnię, co nawet przy niezbyt ożywionym ruchu wprowadzało hałas i zamieszanie. Pomieszczenia były niedogrzone w zimie, a magazyn całkowicie pozbawiony źródła ciepła. Brak dostatecznej liczby podręczników i zakaz wypożyczania czasopism, wymuszały pobyt w czytelni, natomiast oferowane warunki do korzystania na miejscu były isticie spartańskie.

Magazyn zbiorów bibliotecznych przy al. Kościuszki 10. Widok na pękający strop

Magazyn zbiorów bibliotecznych przy al. Kościuszki 10

Czytelnia naukowa przy al. Kościuszki 4. Ekspozycja wydawnictw z importu oraz rozpraw doktorskich i habili-

Biblioteka nie musiała budować od podstaw księgozbioru. Trzon zasadniczy już istniał, a składały się na niego następujące zbiory:

Biblioteki Wydziału Lekarskiego UŁ	5 362 vol.
Łódzkiego Naukowego Towarzystwa Lekarskiego	7 023 vol.
Koła Medyków i Farmaceutów UŁ	5 507 vol.
Zakładu Historii Medycyny	1 200 vol.
Zakładu Psychopatologii Ogólnej	brak danych

Zbiory biblioteczne szybko się rozrastały, zaczynało brakować miejsca na ich przechowywanie. W roku 1958 przejęliśmy po Bibliotece UŁ powierzchnię magazynową, około 300 m² mieszczącą się na drugim piętrze, nad naszym lokalem oraz dwie sale o powierzchni 90 m² w gmachu Rektoratu przy Al. Kościuszki 4, gdzie urządziliśmy czytelnię naukową z najnowszą literaturą (nabytki książkowe z importu, czasopisma bieżące i roczniki z ostatnich kilku lat). Księgozbiór podlegał ciągłej aktualizacji. Materiały o mniejszej użyteczności i dublety upychane były w piwnicach i bunkrach innych jednostek, gdzie często ulegały zniszczeniu.

Stanowisko obsługi użytkownika Wypożyczalni miejscowej przy al. Kościuszki 10. Dyżuruje Irena Skłodowska

Również przy poszczególnych katedrach i zakładach od ich zarania gromadzono księgozbiory o tematyce związanej z dziedziną zainteresowań danej jednostki. Były one zróżnicowane pod względem wielkości zbiorów, jak również stopnia ich organizacji. Liczba bibliotek w sieci Akademii Medycznej ulegała zmianom. Było to związane z zachodzącymi zmianami w strukturze organizacyjnej Uczelni jak również, a może przede wszystkim, z trudnościami lokalowymi, kadrowymi i względami oszczędnościowymi. W 1974 roku biblioteki znajdowały się w 63 jednostkach, w 2000 roku w 33 jednostkach. W zaledwie 7 zatrudnieni byli bibliotekarze. Pozostałymi opiekowali się młodzi pracownicy nauki bądź sekretarki. Do lepiej zorganizowanych należało zaliczyć Bibliotekę Wydziału Farmaceutycznego, biblioteki instytutów Pediatrii, Stomatologii i Endokrynologii, Zakładu Etyki i Filozofii Medycyny. Książnice te, łącznie z Biblioteką Główną tworzyły ogólnouczelniany system biblioteczno-informacyjny. Nadzór nad

siecią sprawował dyrektor Biblioteki Głównej. Jednostkom nie posiadającym obsady fachowej pomocy merytoryczną i opiekę zapewniał Oddział Bibliotek Zakładowych Biblioteki Głównej.

Właściwe warunki rozwojowe dla Biblioteki Głównej wyłoniły się dopiero pod koniec 1977 roku, po przeniesieniu do nowego, 3-kondygnacyjnego budynku przy ul. Muszyńskiego 2, zaprojektowanego przez inż. arch. Witolda Millo. Kubatura budynku - 17 692 m², powierzchnia użytkowa 4 271 m² umożliwiały magazynowanie około 400 tysięcy vol.

W nowym gmachu zaplanowano następujący rozkład pomieszczeń:

I kondygnacja: szatnia, wypożyczalnia miejscowa z magazynem księgozbioru studenckiego (wieloegzemplarzówka), Oddział Informacji Naukowej, katalogi.

II kondygnacja: czytelnia ogólna, czytelnia czasopism, pracownie biblioteczne, dyrekcja i administracja, sala konferencyjna.

III kondygnacja i piwnice: magazyny zbiorów, pracownia reprografii.

Szereg błędów popełnionych w fazie projektowania i budowy jak np. płaski dach, nadmierne przeszklenie, zabudowane betonowe balkony II-ej kondygnacji zaciemniające pomieszczenia parteru, wymusiło w trakcie użytkowania dokonanie pewnych zmian funkcjonalnych pomieszczeń. Trzeba było też zrezygnować z hałaśliwej klimatyzacji (urządzenie zdemontowano dopiero w 1998 roku), co miało wpływ na niedogrzanie pomieszczeń oraz konieczność przeróbek części nieotwieralnych okien. Z kolei komputeryzacja i automatyzacja w latach 90-tych spowodowała konieczność przeniesienia Oddziału Informacji Naukowej do większego pomieszczenia, na miejsce czytelnii czasopism. Czytelnia ogólna oraz czytelnia czasopism zostały połączone. Po wprowadzeniu do budynku Biblioteki - "na dwa lata"! - Katedry Historii Medycyny i Farmacji trzeba też było przenieść katalogi na II kondygnację do Oddziału Informacji Naukowej.

Magazyny biblioteczne po 22 latach działalności zostały całkowicie zapełnione i obecnie brakuje miejsca na bieżące wpływy.

Struktura organizacyjna Biblioteki ulegała zmianom. W okresie 1950-1977 były to podstawowe działy biblioteczne, gromadzenia, opracowania, udostępniania, a od roku 1959 informacji naukowej i bibliotek zakładowych. Od roku 1978 struktura uległa rozbudowie i przedstawiała się następująco:

Biblioteka Główna

dyrektor

zastępca dyrektora

administracja (sekretariat, księgowość, referent gospodarczy)

Oddział Gromadzenia Zbiorów

zakup książek

prenumerata czasopism

wymiana i dary

dublety i druki zbędne

Oddział Opracowania Zbiorów

opracowanie alfabetyczne książek i zbiorów specjalnych

opracowanie rzeczowe książek i zbiorów specjalnych

opracowanie i inwentarz czasopism

Oddział Udostępniania Zbiorów

czytelnia

wypożyczalnia miejscowa

wypożyczalnia międzybiblioteczna

pracownia reprograficzna

Oddział Informacji Naukowej

informacja naukowa

dokumentacja naukowa

administracja systemów komputerowych

Oddział Przechowywania, Ewidencji i Konserwacji Zbiorów

magazyny

inwentarz oraz przysposobienie książek i zbiorów specjalnych

Oddział Zbiorów Specjalnych

Porządkowanie placu budowy Biblioteki przez bibliotekarzy w tzw. „czynnie społecznym” (1976) - chwila relaksu

Uroczyste przecięcie wstęgi oddawanego do użytku gmachu Biblioteki (5 X 1977)

Zwiedzanie budynku. Na pierwszym planie Minister Zdrowia prof. dr hab. Marian Śliwiński

Koniec uroczystości. Goście opuszczają teren

Oddział Bibliotek Zakładowych

Biblioteki zakładowe:

Biblioteka Wydziału Farmaceutycznego
Biblioteka Wydziału Lekarsko-Dentystycznego
Biblioteka Instytutu Endokrynologii
Biblioteka Instytutu Kardiologii
Biblioteka Instytutu Pediatrii

pozostałe biblioteki sieci:

biblioteki przy katedrach, klinikach, zakładach i innych jednostkach.

Działalność bibliotek uczelnianych regulowała Ustawa o szkolnictwie wyższym z dnia 20 maja 1982 roku oraz odpowiednie paragrafy Statutu uczelni i Regulaminy biblioteczne.

Zgodnie z ustawą w grudniu 1983 roku powołana została Rada Biblioteczna, która wraz z dyrektorem Biblioteki Głównej, wybieranym wówczas przez Radę, kieruje działalnością systemu biblioteczno-informacyjnego Uczelni. Początkowo, przewodniczącym Rady Bibliotecznej był dyrektor Biblioteki Głównej, następnie samodzielny pracownik nauki.

Prof. dr hab. med. **Michał Karasek**
Przewodniczący Rady Bibliotecznej
(kadencje 1985 - 2002)

O kierunku rozwoju Biblioteki decydują jej użytkownicy, pracownicy naukowcy i studenci, których przedstawiciele zasiadają w Radzie Bibliotecznej. Biblioteka pełni też rolę publicznej biblioteki specjalistycznej służąc szerokim rzeszom pracowników służby zdrowia regionu łódzkiego.

Pierwszym kierownikiem organizującej się biblioteki była Janina Nowakowska, która funkcję tę pełniła w okresie 1950-1951. Następni: 1951-1952 prof. dr Jan Szmurło, laryngolog, do 1939 profesor Uniwersytetu Wileńskiego, w naszej Uczelni kierownik Katedry Historii Medycyny do czasu jej likwidacji w 1951 roku. Zmarł 1 maja 1952 roku. Od 1952-1954 lek. med. Andrzej Gądek, 1954-1955 Anna Zdybłowa, 1955-1978 lek. med. Julian Dmitrowicz, 1978-1982 dr med. Jerzy Supady, 1982-1990 mgr Jadwiga Piotrowska, bibliotekoznawca, 1990-2002 dr Ryszard Żmuda, historyk, bibliotekoznawca. Funkcje wicedyrektorów pełnili: 1974-1980 mgr Andrzej Kempa, 1980-1982 mgr Jadwiga Piotrowska, 1985-1990 dr Ryszard Żmuda i 1991-2002 mgr Grażyna Łukasiewicz.

Od czerwca 1956 roku stanowisko kierownika biblioteki podniesiono do rangi dyrektora.

Personel biblioteczny w 1950 roku to 3 bibliotekarzy, sekretarka i woźny. W 1952 roku liczył już 16 osób, w tym 1 lekarza zatrudnionego przy opracowaniu rzeczowym zbiorów. Pod koniec lat 60-tych zespół liczył 24 osoby, w tym 17 bibliotekarzy. W grudniu 2002 zatrudnionych było ogółem 48 osób, w tym 35 bibliotekarzy, oraz 13 innych pracowników: 4 - naukowo-technicznych, 4 - administracji, 5 - obsługi.

Trudno nie wspomnieć tu o Tych, których nie ma już wśród nas, a ich wkład pracy i zaangażowanie przyczyniły się do rozwoju biblioteki. Ślady ich pracy zachowały się w naszych odręcznie pisanych katalogach i inwentarzach.

Maria Gorzechowska – wielce zasłużona dla polskiego bibliotekarstwa. Dwukrotnie odznaczona Krzyżem Kawalerskim Polonia Restituta przed 1939 rokiem. Rozpoczęła pracę w Warszawie w 1903 roku. Od bibliotek oświatowych, poprzez bibliotekę kolejową, Bibliotekę Ordynacji Krasieńskich doszła do stanowiska dyrektora Towarzystwa Bibliotek Publicznych. W Bibliotece Akademii Medycznej w Łodzi zatrudniona na stanowisku bibliotekarza w latach 1950-1958. Zmarła 2 grudnia 1961 roku.

Urszula Pełka-Pelińska – mgr filologii polskiej, st. kustosz dypl., absolwentka Uniwersytetu Poznańskiego, do 1939 roku nauczycielka. Wieloletni zasłużony kierownik Działu Opracowania Zbiorów. Odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1961). Zmarła 25 stycznia 1980 roku.

Julian Dmitrowicz – lekarz medycyny, st. kustosz dypl., dyrektor Biblioteki Głównej w latach 1955-1978 do odejścia na emeryturę. To dzięki jego uporowi, długim, usilnym staraniom stanął budynek Biblioteki Głównej. Zmarł 18 maja 1981 roku.

Elżbieta Jankowska – mgr bibliotekoznawstwa, kustosz, absolwentka Uniwersytetu Wrocławskiego (1963), kierownik Działu Opracowania Zbiorów. Pracowała w latach 1959-1972. Zmarła przedwcześnie 29 czerwca 1972 roku.

Zofia Dreszerowa – mgr historii, st. kustosz dypl., absolwentka Uniwersytetu Warszawskiego, kierownik Działu Bibliotek Zakładowych. Pracowała w latach 1963-1974. Zmarła 28 października 1991 roku.

Maria Kerc – mgr filologii polskiej, kustosz, kierownik Działu Opracowania Zbiorów. Pracowała w latach 1962-1983. Zmarła 28 sierpnia 1983 roku.

Mirosława Szajna – mgr bibliotekoznawstwa, kustosz Biblioteki Katedry Nauk Społecznych. Pracowała w latach 1974-1988. Zmarła 10 grudnia 1988 roku.

Alicja Cierniak – mgr bibliotekoznawstwa, kustosz w bibliotekach Instytutu Chorób Układu Nerwowego i Narządów Zmysłów. Pracowała w latach 1975-2000. Zmarła 3 kwietnia 2000 roku.

Jerzy Cieszkowski – mgr filologii polskiej, kustosz. Pracował w latach 1953-1982. Zmarł w roku 1982.

Po wielu latach pracy odeszli na zasłużoną emeryturę:

Balbina Łakoma – mgr socjologii, kustosz dypl., kierownik Biblioteki Wydziału Farmaceutycznego. Pracowała w latach 1963-1986.

Irena Skłodowska – studia I stopnia na Wydziale Humanistycznym UŁ, kierunek filologia polska, st. kustosz, kierownik Wypożyczalni Miejscowej. Pracowała w latach 1952-1990.

Jadwiga Piotrowska – mgr filologii polskiej, bibliotekoznawca, st. kustosz dypl., dyrektor Biblioteki Głównej w okresie 1982-1990. Pracowała w latach 1951-1990.

Barbara Krupińska-Stachera – mgr bibliotekoznawstwa, kustosz, kierownik Oddziału Bibliotek Zakładowych. Pracowała w latach 1963-2000.

Irena Smejda – mgr filologii polskiej, kustosz, kierownik Oddziału Opracowania Zbiorów. Pracowała w latach 1975-2000.

Po dwudziestu latach pracy opuścił nasz zespół Andrzej Kempa, mgr filologii polskiej, bibliotekoznawca, st. kustosz dypl., zastępca dyrektora Biblioteki Głównej w okresie 1974-1980, podejmując pracę w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Ludwika Waryńskiego.

Znacząca liczba naszych pracowników podwyższała swoje kwalifikacje zawodowe. Licencjat uzyskały 2 osoby (Lidia Pura, Paweł Chłosta), magisterium 10 osób (Alicja Cierniak, Barbara Grabińska, Elżbieta Jankowska, Maria Kawałek, Barbara Krupińska-Stachera, Narcyza Miłkowska, Magdalena Rzadkowolska, Elżbieta Szreder, Krystyna Trzecińska, Małgorzata Więcek-Palmowska), stopień doktora 1 osoba (Magdalena Rzadkowolska).

Poza pracownikami z wykształceniem bibliotekarskim bądź humanistycznym innej specjalności, zatrudniani są też biolodzy i lekarze, których wiedza jest pomocna przy klasyfikacji zbiorów. W latach 90-tych w bibliotekach zatrudniani są również informatycy.

Powołana do życia w roku 1950 Biblioteka nie startowała od zera. Zaczynem stały się wspomniane wcześniej księgozbiory.

Prof. Jan Szmurło obejmując pieczę nad Biblioteką wniósł także w całości bardzo cenny księgozbiór zlikwidowanej Katedry Historii Medycyny, której był kierownikiem. Licząca około 1 200 vol. kolekcja składała się głównie z unikalnych starych polskich druków medycznych.

Z całości zbiorów wydzielono podręczniki i skrypty tworzące tzw. księgozbiór studencki (wieloegzemplarzówkę), który do dnia dzisiejszego jest wyodrębniony w magazynie, posiada własne katalogi i inwentarz, podlega częstej selekcji i aktualizacji.

Z roku na rok wzrastała liczba woluminów wpływających z zakupu i prenumeraty, a także z darów i wymiany za wydawnictwa Uczelni, głównie *Annales Academiae Medicae Lodzensis*.

Pierwszy rok 1951 zamknęliśmy liczbą zbiorów około 24000 vol.

w 1961 zbiory opracowane (książki, czasopisma)	62 043 vol.
1971	12 5791 vol.
1981	172 100 vol.
1991	254 538 vol.
2001	293 567 vol.

(w tym druki zwarte 184 023 vol., czasopisma 63 492 vol., zbiory specjalne 46 052 jedn.)

W pozostałych bibliotekach sieci uczelnianej na dzień 31 grudnia 2001 roku stan księgozbioru ogółem wynosił 68 800 jedn., w tym druki zwarte 44 752 vol., czasopisma 17 219 vol., zbiory specjalne 6829 jedn.

Ogólnokrajowe trudności finansowe w handlu z drugim obszarem płatniczym lat 80-ych spowodowały drastyczne ograniczenia w dopływie literatury zachodniej do bibliotek. Zamówienia na wydawnictwa książkowe zostały całkowicie wstrzymane. Z prenumeraty wpływało w nierytmicznych dostawach 55-75 tytułów, co stanowiło 10-15% stanu posiadania z lat wcześniejszych. Około 140 tytułów realizowaliśmy w formie mikrofilmów w Głównej Bibliotece Lekarskiej w Warszawie, która wówczas jako biblioteka wiodąca sieci cieszyła się pewnymi przywilejami.

Zaistniała sytuacja przyczyniła się do ożywionej, ścisłej współpracy bibliotek naukowych w zakresie gromadzenia zbiorów, zarówno regionalnej jak i ogólnokrajowej. Starano się o możliwie najszerszy wykaz, nie dublowania tytułów. Podejmowano szereg inicjatyw, np. wspólne tworzenie centralnego katalogu bieżących czasopism zagranicznych. Uaktywniły się wypożyczalnie międzybiblioteczne. W sieci bibliotek medycznych organizowano częste konferencje i narady. Płynęły dary z Zachodu, głównie wydawnictwa książkowe, wycofane przez wydawców starsze wydania, które były solidarnie rozdzielane dla poszczególnych bibliotek.

O naszych zbiorach bibliotecznych informowały katalogi: alfabetyczny i przedmiotowy druków zwartych, alfabetyczny i klasowy druków ciągłych, alfabetyczny i działowy księgozbioru studenckiego, alfabetyczny księgozbioru podręcznego czytelników oraz centralny katalog zbiorów znajdujących się w bibliotekach sieci. W latach 50-ych opis katalogowy i wszystkie jego kopie sporządzane były ręcznie; w latach 60-ych używano maszyn do pisania. W 1979 roku zakupiono *Robotron*, niemiecką maszynę zautomatyzowaną, umożliwiającą kopiowanie dowolnie zaprogramowanej liczby kart. Od 1997

Katalog czasopism w Oddziale Informacji Naukowej

roku książki, czasopisma oraz zbiory specjalne katalogowane są na bieżąco, jak i retrospektywnie w komputerowym systemie bibliotecznym *Horizon*.

Katalog przedmiotowy powstawał początkowo w oparciu o „*Słownik haseł z dziedziny medycyny i nauk pokrewnych*” Stanisława Konopki. Klasyfikowanie druków nastęrczało wiele trudności. Szybki rozwój nauk medycznych wymógł wprowadzenie nowych, własnych haseł oraz tworzenie ich kartoteki. Następnie przy klasyfikowaniu rzeczowym dokumentów korzystano z *Polskiego tezaursu medycznego* opartego na *Medical Subject Headings* opracowanego przez National Library of Medicine w Bethesda, wspomaganego permanentnie aktualizowaną kartoteką, dostępną on line, zlokalizowaną na serwerze Biblioteki Głównej AM w Poznaniu.

Nasi użytkownicy to głównie pracownicy i studenci Akademii Medycznej oraz innych łódzkich uczelni, pracownicy służby zdrowia regionu łódzkiego. Staraliśmy się o pozyskanie jak największej liczby czytelników, o poznanie ich oczekiwań i potrzeb. Zabiegamy o jak najszerze wykorzystanie zbiorów bibliotecznych. Zmieniające się warunki życia wymagają zmian w stylu pracy bibliotek medycznych. Użytkownik wertujący tradycyjne katalogi, spędzający godziny w czytelni należy dziś do rzadkości.

Rejestr czytelników w poszczególnych latach przedstawiał się następująco:

Rok	Ogółem	Studenci	Pracownicy AM	Inni
1951	609	418	191	
1960	3 408	6 322	2 086	
1970	5 498	brak danych	brak danych	
1980	4 476	2 114	823	1 054
1990	6 392	3 680	1 031	1 681
2000	8 165	3 831	1 203	3 131
2002	8 531	4 102	1 126	3 303

Jak już wcześniej wspomniano w latach 1951-1977 warunki korzystania ze zbiorów były trudne. Dlatego też, dyrektor J. Dmitrowicz zdecydował się na formę tzw. obiegu bieżących numerów czasopism zachodnich. Po wpływie i zarejestrowaniu każdy zeszyt trafiał na okres 1 tygodnia obiegiem do jednostek zainteresowanych tematyką – np. czasopismo chirurgiczne wędrowało do trzech klinik chirurgicznych i po zwrocie było dopiero odkładane na półkę czytelnicy. Eksperyment ten jednak nie powiódł się. Nie były dotrzymywane terminy zwrotu, ginęły zeszyty i akcję trzeba było zaniechać.

Czytelnia naukowa przy al. Kościuszki 4

Z chwilą uruchomienia czytelnicy naukowej w gmachu Rektoratu (1958) dostęp do wszystkich półek z księgozbiorem był wolny. Również w nowym budynku w czytelnicy czasopism, gdzie znajdowały się roczniki z ostatnich kilku lat w układzie działowym oraz numery bieżące, był wolny dostęp do zbiorów. Po połączeniu czytelni, ze względu na brak miejsca eksponowane są jedynie zeszyty z roku bieżącego. Liczbę odwiedzin oraz wykorzystanych jednostek ilustruje tabela poniżej:

Wypożyczalnia Miejscowa			Czytelnie	
Rok	Liczba odwiedzin	Ogółem wykorzystanych vol.	Liczba odwiedzin	Ogółem wykorzystanych jedn.
1951	12 132	14 905	1 564	2 414
1960	23 698	51 381	14 275	39 400
1970	br. danych	55 146	16 885	45 415
1980	12 639	20 167	8 533	77 973
1990	15 332	54 455	6 434	75 728
2000	8 165	22 770	9 441	80 741
2002	8 531	23 188	10 188	95 510

Pracownicy Biblioteki (1985) - siedzą od lewej: Irena Skłodowska, mgr Barbara Krupińska-Stachera, dyrektor - mgr Jadwiga Piotrowska, mgr Maria Molenda, dr Ryszard Żmuda. Stoją od lewej: Andrzej Zabadeusz, Bożenna Chmielecka-Konieczna, mgr Danuta Biernat, mgr Aleksandra Chojnowska, Zenona Wysocka, Wacław Głowacki, Jolanta Piechota, mgr Urszula Wilkin, mgr Barbara Grabińska, Daniela Kutwin, Stanisława Pająk, mgr Narcyza Miłkowska, mgr Iwona Fabiańska, mgr Kazimiera Domińska, mgr Irena Smejda.

Pracownicy Biblioteki (1995) - siedzą od lewej: Elżbieta Konopka, Jadwiga Ścierwicka, Beata Kasperska, Zenona Wysocka, dyrektor - dr Ryszard Żmuda, zastępca dyrektora - mgr Grażyna Łukasiewicz, mgr Ewa Wieczorek, Monika Lessen, mgr Krystyna Trzcńska, stoją w I rzędzie od lewej: mgr Barbara Krupińska-Stachera, Bożenna Chmielecka-Konieczna, mgr Kazimiera Domińska, mgr Anna Andrzejewska, Lilijanna Aszkielonec, mgr Bogumiła Wiktorowska, Paulina Fotyga, mgr Anna Strumiłło, Bożena Wcisło, Mirosława Andrzejczyk, mgr Krystyna Urbaniak, mgr Izabela Nowakowska, mgr Narcyza Miłkowska, mgr Barbara Grabińska, mgr Irena Smejda, Genowefa Sobczyńska, Stefania Świstek, mgr Małgorzata Więcek-Palmowska, Genowefa Kwiatkowska, mgr Iwona Fabiańska, mgr Urszula Przewieś, Małgorzata Strzelczyk, mgr Jolanta Cwer, Danuta Kołodziejczak, mgr Jolanta Stasiak, stoją w II rzędzie od lewej: mgr Wiesław Wolski, Józef Smolarski, Krzysztof Kuźnicki, mgr Kazimierz Walczak, Józef Świstek, Paweł Czerwiński

Dużym usprawnieniem stało się wprowadzenie w latach 70-ych reprografii. Początkowo były to proste kserokopiarki KS 4, później Rank Xerox, Canon'y. Od roku 2001 użytkowana jest kopiarka cyfrowa Aficio, umożliwiająca skanowanie i przesyłanie pocztą elektroniczną zamawianych źródeł w postaci plików PDF. Rozwój usług reprograficznych w Bibliotece przedstawia poniższa tabela:

Rok	Liczba		
	zamówień	artykułów	kserokopii
1980	834	8 595	23 556
1985	766	4 040	36 692
1990	1 199	5 206	47 906
1995	2 725	14 302	104 823
2000	3 914	19 568	149 083
2002	4 409	18 881	127 047

W latach 60-tych uruchomiono stanowisko wypożyczeń międzybibliotecznych, których rozkwit nastąpił po roku 1980, kiedy to ograniczony został dopływ literatury zagranicznej do bibliotek.

Nasze zamówienia wysyłane do innych bibliotek

Rok	Liczba pozycji zrealizowanych zamówień	W tym: jedn. źródła	Odbitki artykułów z czasopism	Liczba stron
1980	402	357	67	1 265
1985	681	263	327	2 473
1990	122	86	67	350
1995	339	29	310	2 083
2000	447	15	432	2 295
2002	623	7	616	2 291

Zamówienia innych bibliotek zrealizowane przez nas

Rok	Liczba pozycji zrealizowanych zamówień	W tym: jedn. źródła	Odbitki artykułów z czasopism	Liczba stron
1980	438	204	267	2 348
1985	264	21	355	2 391
1990	582	33	549	3 810
1995	1 975	32	1 943	12 815
2000	2 913	45	2 874	18 460
2002	6 196	7	6 189	30 886

Od roku 1983 dysponowaliśmy teleksem i faksem. Po roku 1990 zaczęliśmy korzystać z najnowszych osiągnięć techniki. Do Biblioteki wkroczyły komputery, a wraz z nimi informatycy. Zmieniły się metody stosowane przy gromadzeniu, opracowaniu, udostępnianiu i informowaniu. W 1991 roku zakupiono 4 komputery IBM PC oraz 4 drukarki. Dwa z nich umiejscowiono w Oddziale Informacji Naukowej, gdzie natychmiast zaczęto ich eksploatację, wykorzystując bazy danych zapisane na dyskach optycznych CD-ROM. Pozostałe dwa otrzymały: Oddział Gromadzenia Zbiorów oraz Wypożyczalnia Miejscowa. W roku 1994 nastąpiło przyłączenie do sieci Internet w ramach ŁASK (Łódzkiej Akademickiej Sieci Komputerowej). Uczelnia uzyskała też grant z KBN (Komitetu Badań Naukowych) na zakup i instalację systemu ERL (Electronic Reference Library) udostępniającej informacje z baz danych CD-ROM do

innych jednostek organizacyjnych sieci uczelnianej. W roku 1995 system został wdrożony. W tym czasie napływały dalsze urządzenia z Fundacji Andrew W. Mellona z Nowego Jorku: 14 komputerów IBM, 2 czytniki, 14 monitorów, drukarka laserowa. W związku z planowanym rozpoczęciem działania systemu *Horizon* do prac bibliotecznych, pracownicy uczestniczyli w szkoleniach dotyczących wprowadzania danych, wykorzystania możliwości systemu, archiwizacji i innych zagadnień. W 1997 roku przystąpiono do katalogowania i opracowania rzeczowego w systemie *Horizon* oraz rozpoczęto tworzenie bazy danych „*Łódzkiej bibliografii regionalnej*” m.in. za lata 1981-1990 dostępnej w sieci Internet. W dalszym ciągu powiększał się stan liczbowy urządzeń zakupionych dzięki grantowi z Fundacji A. Mellona. W 1999 roku uruchomiono w systemie *Horizon* moduły Udostępnianie i Wpływ czasopism, a dwa lata później moduł Gromadzenie.

Od 2002 roku działa sieciowy dostęp do czasopism w wersji elektronicznej w ramach prenumeraty rocznej oraz przez system Eifl Direct – Ebsco. Nawiązana wcześniej współpraca bibliotek medycznych zaowocowała teraz ścisłą współpracą w sieci, wymianą doświadczeń, wspólnym opracowaniem projektów rozwojowych. Sprzęt komputerowy i oprogramowanie przyniosły rewolucyjne zmiany w Oddziale Informacji Naukowej. Korzyści z nich czerpią zarówno użytkownicy jak i bibliotekarze. Czasochłonne i żmudne ongiś poszukiwania literatury, najczęściej nie zapewniające kompletności, dzisiaj trwa zaledwie kilka minut i taką gwarancję daje. Dla mnie, autorki tych wspomnień jest to osiągnięcie ogromne. Przy opracowywaniu kwerend bibliograficznych spędzałam bowiem długie godziny wertując Current List of Medical Literature, Index Medicus i inne źródła bibliograficzne światowego piśmiennictwa lekarskiego. Korzystanie z nich było bardzo męczące, ze względu na drobną czcionkę druku oraz niekompletność numerów. Po skomputeryzowaniu działalność informacji naukowej nabrała tempa. Dobre warunki lokalowe, odpowiednie wyposażenie w sprzęt oraz księgozbiór podręczny i fachowa obsada sprawiły, iż agenda ta stała się wiodącą w Bibliotece, miejscem gdzie łatwo i szybko zdobyć można profesjonalną informację.

Oddział Informacji Naukowej. Stanowisko komputerowe dla użytkowników

Wzrosła liczba odwiedzin i wykorzystanie księgozbioru podręcznego. Użytkownicy mogą korzystać z 12 samodzielnych stanowisk komputerowych z dostępem do systemów sieciowych ERL (Medline, Internet, Telmed, Netscape i in.) oraz edytorów tekstu. W latach 1992-2001 dzięki EuroTransMed (Wielka Brytania) zarejestrowano 118 satelitarnych telekonferencji, w których użytkownicy mogli brać udział „na żywo” (zadając pytania za pośrednictwem telefonu lub faxu) lub nagrane na kasety video-konferencje wypożyczyć.

Wzrosła również liczba wykonywanych zestawień tematycznych:

Rok	Tematyczne zestawienia bibliograficzne w liczbach	Opisy bibliograficzne (wydruki rekordów)
1980	23	1 760
1985	55	2 656
1990	28	2 626
1995	1 163	15 008
2000	1 246	7 019
2002	1 003	8 943

Stały wycinek działalności Oddziału Informacji Naukowej stanowi ekspozycja nowych nabytków książkowych. Organizowane też były, we współpracy z firmami wydawniczymi i marketingowymi wystawy połączone z kiermaszami wydawnictw zwartych i multimediiów. Urządzano również wystawy okolicznościowe: dorobku piśmienniczego pracowników z okazji jubileuszów Uczelni, osiągnięć twórczych doktorów *honoris causa* Akademii Medycznej w Łodzi i inne.

Jednym z podstawowych zadań biblioteki jest dokumentowanie publikacji pracowników Uczelni. Działalność tę rozpoczęliśmy wcześniej, bo już pod koniec lat 50-ych, wydając drukiem w 1962 roku „*Materiały do bibliografii 1945-1960*”. Kontynuację stanowią tomy: „*Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej za lata 1961-1970* (wyd. 1988), „*Bibliografia...*” za lata 1971-1990 (wyd. 2000), 1991-2000 (wyd. 2002), 2001-2002 (wyd. 2003), będące kumulacją wydawanych na bieżąco roczników. Pracownicy nasi są też autorami bądź redaktorami innych publikacji.

Biblioteka uczestniczy w procesie dydaktycznym prowadząc następujące zajęcia: *Przysposobienie biblioteczne* dla studentów I roku, *Informacja naukowa* dla I roku stacjonarnych studiów doktoranckich, praktyki wakacyjne dla studentów bibliotekoznawstwa, praktyki zawodowe dla bibliotekarzy innych bibliotek. Również nasi bibliotekarze sami się doksztalają, uczestnicząc w różnego rodzaju szkoleniach i konferencjach dotyczących bibliotekarstwa i informacji naukowej. Byliśmy organizatorem III (1983) i XIV (1995) Ogólnopolskiej Konferencji Bibliotek Medycznych oraz wspólnie z wydawnictwem Lange und Springer międzynarodowej konferencji „*Elektroniczne rozpowszechnianie informacji naukowej*”, w której udział wzięli przedstawiciele bibliotek naukowych wszystkich typów. Współuczestniczyliśmy w regionalnych przedsięwzięciach kulturalnych i obchodach jubileuszowych (70-lecie Łodzi Akademickiej - 1995, I Festiwal Nauki i Sztuki – 2001).

Dynamiczny rozwój Biblioteki po roku 1980 (zaopatrzenie w sprzęt, komputeryzacja) nie byłoby możliwe bez pomocy Władz Uczelni.

Ogromne poparcie uzyskiwaliśmy w szczególności od prof. dr hab. Jerzego K. Piotrowskiego, prof. dr hab. Juliana Linieckiego, prof. dr hab. Tadeusza Robaka - Prorektorów ds. Nauki w latach 1980-2002.

Dziękujemy w imieniu pracowników Biblioteki Głównej, jak również szerokiej rzeszy użytkowników.

Prof. dr Jan Szmurło

Dr Ryszard Żmuda

Dyrektor Jadwiga Piotrowska i Ryszard Żmuda

Efekty projektu 1996-2006:

- wszystkie biblioteki uczestniczące w projekcie wdrożyły technologię informatyczną do codziennej praktyki
- wszystkie biblioteki mają dobrej jakości przyłączenie do sieci Internet i korzystają z jej usług na co dzień
- biblioteki współpracują ze sobą na poziomie regionalnym i ogólnopolskim
- od 1999 r. wszystkie biblioteki katalogują zakupywane książki w systemie komputerowym
- do tej pory we wszystkich uczestniczących bibliotekach łącznie do katalogów komputerowych wprowadzono informacje o ponad 1.000.000 egzemplarzy książek i czasopism
- w stosunku do ilości posiadanych książek, procent tych, o których informacja znajduje się w katalogu elektronicznym waha się od kilku do ponad 90%
- wszystkie biblioteki udostępniają informację katalogową w sieci Internet (www.biblioteki.lodz.pl)
- 3 biblioteki wdrożyły moduł wypożyczeń, co oznacza, że informacja o dostępności książki (na półce/wypożyczona, data zwrotu) znajduje się w sieci Internet, w tych bibliotekach istnieje możliwość komputerowego zarezerowania książki oraz sprawdzenia stanu własnego konta bibliotecznego za pośrednictwem sieci Internet
- zbudowano i wdrożono aplikację jednoczesnego przeszukiwania katalogów bibliotek zrzeszonych w projekcie
- katalogi wszystkich bibliotek uczestniczących w projekcie dostępne są do przeszukiwania w ogólnopolskim projekcie katalogu rozproszonego KARO (<http://karo.umk.pl>)
- biblioteki rozpoczęły współpracę z ogólnopolskim, centralnym katalogiem bibliotek NUKat: część w sposób aktywny (przekazuje swoje rekordy do NUKat, część tylko pobiera rekordy tam się znajdujące)
- powstaje koncepcja regionalnej biblioteki cyfrowej

Biblioteki ŁASB:

Biblioteka Akademii Sztuk Pięknych
<http://www.asp.lodz.pl/>

Biblioteka Akademii Muzycznej
<http://webpac.biblioteki.lodz.pl/strony/amuz.html>

Biblioteka Centrum Badań Molekularnych i Makromolekularnych PAN
<http://www.cbmm.lodz.pl/pl/biblioteka.htm>

Biblioteka Instytutu Medycyny Pracy
http://www.imp.lodz.pl/bibi/biblioteka_pages/bibliot_n.htm

Biblioteka Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej
<http://www.filmochol.lodz.pl/biblioteka.htm>

Biblioteka Politechniki Łódzkiej
<http://library.p.lodz.pl/>

Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego
<http://www.lib.uni.lodz.pl/library/>

Biblioteka Uniwersytetu Medycznego
<http://www.bg.umed.lodz.pl/>

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. J. Piłsudskiego
<http://www.wmbp.lodz.pl/>

Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego
<http://www.wsd.archidiecezja.lodz.pl/page.php?p=biblioteka>

Zakład Akademickiej Sieci Bibliotecznej
Politechnika Łódzka Centrum Komputerowe
90-924 Łódź, ul. Wólczańska 175
tel.: 638-35-00, e-mail: zasb@lodman.pl

oprac: 06 2006

Łódźka Akademicka Sieć Biblioteczna (ŁASB)

1996-2006

www.biblioteki.lodz.pl

Struktura sieciowa ŁASB:

W skład sieci ŁASB wchodzi:

- 11 lokalizacji
- 14 baz danych
- 4 serwery wspólne
- 2 serwery indywidualne

Połączenie bibliotek we wspólną sieć zapewnia Miejska Sieć Komputerowa LODMAN w Łodzi.

Łódźka Akademicka Sieć Biblioteczna

Łódzkie konsorcjum biblioteczne powstało w 1996 roku z potrzeby wspólnego wdrożenia nowoczesnego systemu automatyzacji pracy bibliotek oraz stworzenia centralnego katalogu zasobów łódzkich. W tym celu, wykorzystując środki finansowe z fundacji A. Mellona zbudowano rozproszoną bazę danych opartą początkowo o 3, a obecnie o 6 serwerów zlokalizowanych w różnych bibliotekach. 4 serwery "produkcyjne" pracują w bibliotekach Uniwersytetu Medycznego, Politechniki Łódzkiej, Uniwersytetu Łódzkiego i Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki im. J. Piłsudskiego. 2 serwery dodatkowe: serwer prezentacyjny WebPAC i serwer backupowy pracują w Zakładzie Akademickiej Sieci Bibliotecznej przy Centrum Komputerowym Politechniki Łódzkiej. Pozostałe biblioteki korzystają z dostępu do bazy przez Miejską Sieć Komputerową LODMAN. 6 bibliotek z 10 jest włączonych do MSK LODMAN łącznie z światłowodowymi.

Na serwerach, w środowisku systemu baz danych Sybase, działa aplikacja Horizon. Jest to nowoczesna aplikacja automatyzująca pracę bibliotek i czytelników.

W chwili obecnej wszystkie biblioteki konsorcjum katalogują swoje bieżące wpływy oraz dokonują retrokonwersji polegającej na sukcesywnym katalogowaniu istniejących zasobów. Do tej pory skatalogowanych zostało ponad 1.000.000 pozycji, a tempo miesięczne wynosi około 12.000 egzemplarzy wprowadzanych do bazy. W bibliotece ASP, PL i UMed, dzięki skatalogowaniu znacznej części zasobów, uruchomiona jest zautomatyzowana rejestracja wypożyczeń.

Dzięki konsorcjum powiększa się również wyposażenie sprzętowe bibliotek w komputery PC. W ciągu 10 lat zakupiono 336 stacji roboczych do bibliotek.

Zasoby bibliotecznych baz danych są widziane również w sieci Internet dzięki specjalnemu portalowi WebPAC. Za pomocą tego portalu można przeszukiwać katalogi bibliotek konsorcjum.

Dla czytelników z ASP, PL i UMed - dostępne jest również sprawdzenie stanu swojego konta czytelniczego. Serwer WebPAC dostępny jest w Internecie pod adresem www.biblioteki.lodz.pl. Obsługuje rocznie 825.000 zapytań.

Najwyższą władzę w ŁASB stanowi Konferencja Rektorów Szkół Wyższych w Łodzi. Bieżącymi pracami ŁASB kieruje Rada Dyrektorów ŁASB złożona z dyrektorów jednostek uczestniczących w projekcie. Na co dzień prace dla konsorcjum wykonuje Bibliotekarz Systemu (od strony merytorycznej). Za stronę techniczną i organizacyjną ŁASB odpowiada Zakład Akademickiej Sieci Bibliotecznej działający przy Centrum Komputerowym Politechniki Łódzkiej.

W roku 2006 ŁASB podejmuje nowy projekt roboczo nazwany Regionalną Biblioteką Cyfrową. Projekt ma na celu stworzenie i udostępnienie czytelnikom poprzez sieć Internet regionalnej biblioteki multimedialnej zawierającej elektroniczne wersje multimedialnych i pełnotekstowych wydawnictw zarówno starych jak i współczesnych.

Przypisy

Zarys dziejów i działalności Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Łodzi zaprezentowali na łamach czasopisma *Annales Academiae Medicae Lodzensis* poszczególni jej dyrektorzy: lek. Julian Dmitrowicz (1970 T. 13 supl. 6 s. 593-603, il. portr., tab.); dr Jerzy Supady (1980 T. 21 supl. 19 s. 237-240, il., portr.); mgr Jadwiga Piotrowska (1985 T. supl. 26 s. 372-378, il., portr.); dr Ryszard Żmuda (2002 Vol. 43 supl. 30 cz. 1 s. 293-299, tab.) oraz Tenże: W: 60 sześćdziesięciolecie wydziałów medycznych 1945-2005 / zainicjowała i oprac. [red.] Teresa Pajszczyk-Kieszkiewicz. Łódź 2005 s. 941-963, il., tab.

O bibliotece uczelnianej powstała również praca magisterska Barbary Grabińskiej: Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Łodzi (1950-1983). Kielce 1983 Wyższa Szkoła Pedagogiczna. Promotor: dr Kazimierz Warda. Biblioteka Główna UM Rps sygn. D-4161 oraz inne opracowania, m. in. Ewa Wieczorek: Bazy CD-ROM w Bibliotece Głównej Akademii Medycznej w Łodzi. *Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej* 1993 R. 39 nr 348 s. 71-77; Ryszard Żmuda: System biblioteczno-informacyjny Akademii Medycznej w Łodzi. *Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej* 1996 R. 42 nr 354 s. 21-26, portr., bibliogr.; Tenże: XII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych, Łódź 7-9 VI 1995. Tamże s. 92-99, il.; Tenże: Łódzka konferencja o elektronicznej informacji naukowej. *Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej* 1999 R. 45 nr 359 s. 3-5, il.; Tenże: Łódzka bibliografia regionalna 1901-2000. W: INFOBAZY'99 – bazy danych dla nauki. materiały z konferencji organizowanej pod patronatem Komitetu Badań Naukowych. Politechnika Gdańska, Centrum Informatyczne TASK, Instytut Oceanografii PAN. Gdańsk 1999 s. 482-487, il., bibliogr.; Agnieszka Kupis: Internet w Bibliotece Głównej Akademii Medycznej w Łodzi. *Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej* 2002 R. 48 nr 366 s. 15-26, il., wyk., bibliogr.; Narcyza Miłkowska, Małgorzata Więcek-Palmowska: Jan Muszyński (1884-1957) – naukowiec, społecznik i bibliofil. Spojrzenie na rękopiśmienne dedykacje w księgozbiornie profesora. Tamże s. 57-69, portr., bibliogr.; Witold Kozakiewicz: Strategia backupów na serwerach systemu Horizon realizowana w Konsorcjum Bibliotek Łódzkich. Tamże s. 91-94, wyk.

Pracownikom poświęcono wiele artykułów biograficznych: Barbara Krupińska-Stachera: Mgr Alicja Cierniak (1939-2000). *Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej* 2000 R. 46 nr 362 s. 123-126; Lek. med. Julian Dmitrowicz. *Annales Academiae Medicae Lodzensis* 1981 T. 22 s. 162-163, portr.; Izabela Nagórska, Krystyna Pieńkowska: Julian Dmitrowicz (1912-1981). W: *Informator Bibliotekarza i Księgarza* na rok 1983. Warszawa 1983 s. 222-225; Jadwiga Piotrowska: Julian Dmitrowicz (1912-1981). *Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej* 1986 R. 32 nr 339 s. 69-71, portr.; Ryszard Żmuda: Dmitrowicz Julian (1912-1981). W: Słownik pracowników książki polskiej. Supl.2 / pod red. Hanny Tadeusiewicz z udziałem Bogumiła Karkowskiego. Warszawa 2000 s. 39-40, bibliogr.; Barbara Krupińska-Stachera: Mgr Zofia z Bacciarrelli Dreszerowa (1905-1991). *Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej* 1992 R. 38 nr 346 s. 86-88, portr.; Jadwiga Piotrowska: Elżbieta Jankowska (1922-1972). *Bibliotekarz* 1972 R. 39 nr 10 s. 320; Andrzej Kempa: Bibliografia dorobku piśmienniczego 1955-1995. Łódź 1966; Who is who w Polsce. Wyd.3 uzup. Zug 2004 s. 1711; Jadwiga Piotrowska: Urszula Pełka-Pelińska (1904-1980). *Bibliotekarz* 1981 R. 48 nr 2 s. 51; Ryszard Żmuda: Jadwiga Piotrowska [oraz] Bibliografia publikacji... *Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej* 1991 R. 37 nr 347 s. 97-102, portr., bibliogr.; Tenże: Dyrektor Jadwiga Piotrowska. *Poradnik Bibliotekarza* 1993 nr 6 s. 39-41, portr.; Prof. dr hab n. med., mgr historii Jerzy Supady. W: Andrzej Kurnatowski: Kolejni profesorowie i doktorzy habilitowani Akademii Medycznej w Łodzi 1995-2002. Łódź 2004 s. 154-155, portr.; Jerzy Supady: Impresje szkolne. Łódź 2004, il.; Maria Pędziwiatr: Mirosława Szajna (1946-1988). *Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej* 1989 R. 35 nr 343 s. 151, portr.; Ryszard Żmuda: Szajna Mirosława Anna. W: Słownik pracowników książki polskiej. Supl. 2 / pod red. Hanny Tadeusiewicz z udziałem Bogumiła Karkowskiego. Warszawa 2000 s. 154, bibliogr.; Szmurło Jan. W: *Łódzkie Towarzystwo Naukowe. Sprawozdanie z czynności i posiedzeń* za rok 1949. Łódź 1950 R. 4 nr 1 s. 68-76; Benedykt Dylewski : Prof. dr med. Jan Szmurło (1867-1952) [oraz] Spis prac naukowych ... *Otolaryngologia Polska* 1954 R. 8 nr 1 s. 87-92, portr., bibliogr.; Miron Paciorkiewicz, Piotr Wyszogrodzki, Maria Szmurło-Tarnowska: Jan Szmurło – życie i działalność naukowa (w 25 rocznicę zgonu) *Otolaryngologia Polska* 1978 T. 32 nr 3 s. 339-342, bibliogr.; Miron Paciorkiewicz: Profesor Jan Szmurło. *Medycyna Dydaktyka Wychowanie* 1981 R. 13 nr 3 s. 247-254, bibliogr.; Andrzej Kurnatowski, Leszek Woźniak: Współcześni i dawni profesorowie, docenci i doktorzy habilitowani Akademii Medycznej w Łodzi. Łódź 1994 s. 286-288, il.; Gaudeamus ... bis: karykatury – fraszki - piosenki / Leszek Woźniak, Zdzisław Cywiński, Waclaw Olszewski, Andrzej Rakowski. Wyd. 3. Łódź 1996 s. 136-137, il.; Piotr Latawiec: Nowy dyrektor Biblioteki Głównej AM w Łodzi [dr Ryszard Żmuda]. *Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej* 1992 R. 38 nr 346 s. 71; Leszek Woźniak: Osobistości naszej uczelni w karykaturze ... Łódź 1995 s. 151, il.; Piotr Latawiec: W: Ryszard Żmuda: Bibliografia produkcji wydawniczej zakonów w Polsce 1996-2000. T. 1 cz.3-4. Warszawa 2002 okł. III; Who is Who w Polsce. Zug 2002 s. 2269-2270, portr.